

Göteborgs Stad

Stadsbyggnadskontoret

Utställningsutlåtande

Datum: 2015-04-27

Diarienummer: 0787/06

Aktbeteckning: 2-5222

Sirpa Antti-Hilli

Telefon: 031-368 16 09

E-post: fornamn.efternamn@sbk.goteborg.se

Detaljplan för Hamnutvidgning vid Lilla Aspholmen samt utbyggnad av konferenscenter inom stadsdelen Arendal i Göteborg

Utställningsutlåtande

Genomförande

Byggnadsnämnden beslöt den 26 november 2013 att låta ställa ut detaljplaneförslaget. Detaljplaneförslaget har varit utställt för granskning på stadsbyggnadskontoret under tiden 15 januari till 11 februari 2014.

Planförslaget har under samma tid sänts till berörda nämnder, styrelser och föreningar enligt bifogad lista över samrådskrets.

Sammanfattning

Kulturnämnden vidhåller sina tidigare synpunkter att genomförandet av planen kommer att få stora och irreversibla skador på ett kulturarv av nationellt värde.

Länsstyrelsen befarar att en terminalyta på + 2,8 meter kan äventyra markens stabilitet om dimensioneringen är gjord utifrån planens lägsta nivå + 2,5 meter. De ifrågasätter även om belastningsrestriktionen är förenlig med planerad verksamhet. Länsstyrelsen har kommit fram till att strandskyddet inte kan upphävas i detaljplanen eftersom det är de som ska fatta beslut. Länsstyrelsen kan fatta beslut om upphävande av strandskydd på land. Vidare uppmärksammas att miljökonsekvensbeskrivningen anger att planerade åtgärder kommer att motverka miljö kvalitetsnormer för vatten. Vad gäller risker vid en olycka anser länsstyrelsen att eventuella behov av riskreducerande åtgärder ska motsvaras av planbestämmelser.

Sjöfartsverket anser att detaljplanens marknivå ska harmonisera med den nivå som anges i tillståndsansökan.

Göteborg Hamn AB vill att området med Arken konferenscenter utgår ur planområdet eftersom det på sikt kommer att avvecklas.

Statens Fastighetsverk (SFV) anser att ett utplånande av Lilla Aspholmen samt att fastlandet kommer närmare Stora Aspholmen och fästningen leder till allvarliga ingrepp i kulturmiljön och besöksmålet. Läsbarheten av Stora Aspholmen och Älvsborgs fästning som landskapselement och historiska landmärken försvagas betydligt. Hamnverksamheten leder till negativ miljöpåverkan. Mediaförsörjningen till Fästningsholmen behöver flyttas till nytt läge, bryggor och kajplatser behöver förstärkas och ett nytt läge för angöring av renhållningsbåtar behövs. SFV anser att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras på grund av ändringar i planförslaget mellan samråd och utställning. SFV menar att det saknas förutsättningar att genomföra planen eftersom tidigare principöverenskommelse med GHAB, angående förvärvande av vattenområde väster om Stora Aspholmen, är bruten.

Kvarstående erinringar finns från Statens Fastighetsverk och två enskilda personer som motsätter sig planen.

Kontoret bedömer att planen kan antas med några mindre kompletteringar, förtydliganden och justeringar med anledning av inkomna synpunkter. Bestämmelsen om belastning kompletteras. Upphävande av strandskydd utgår. Avsnittet om miljö kvalitetsnormer revideras. En planbestämmelse med restriktioner avseende rum för övernattningsinförs inom en mindre del av konferenscentret. För Arken införs en kortare genomförandetid (5 år). Kontoret anser att detaljplanen ska ange den lägsta marknivå som är i enlighet med kommunens riktlinjer (lägst + 2,5 meter). Tillståndsansökans högre nivå uppfyller detaljplanens krav.

Inkomna synpunkter och stadsbyggnadskontorets kommentarer

Inkomna synpunkter har sammanfattats nedan. Personnamn anges inte. Synpunkterna finns i sin helhet på stadsbyggnadskontoret.

Kommunala nämnder och bolag m fl

Fastighetsnämnden tillstyrker planförslaget.

Göteborg Energi Nät AB framför att mark behöver reserveras för nätstation och elledning, E- respektive och u-områden på plankartan. Ett förslag för elförsörjning av en ny nätstation redovisas. Vid ny nätstation ska marknivån vara minst + 12,8 meter enligt Göteborgs höjdsystem. Bygglov ska ej medges förrän lägen för nätstationer är fastlagda och godkända av Göteborg Energi AB. Bolaget förutsätter att ledningsrätt erhålls.

Kommentar: *Inom område med användningen V ger planen stöd för att uppföra tekniska anläggningar så som nya nätstationer. Planen är därmed flexibel vad gäller placering och avsikten är att säkerställa lägen för nya nätstationer i samband med detaljprojekteringen. Avtal bör tecknas mellan ledningsägare och exploatör, se genomförandebeskrivningens avsnitt om El, tele, gas och fjärrvärme.*

Nämnden för Kretslopp och vatten föreslår att endast följande anges i plan- och genomförandebeskrivningarna avseende befintlig berganläggning.

Efter vårt yttrande 2009-11-26 har kraven skärps vad gäller utlämning av information gällande berganläggningar.

Detaljplanen berör en befintlig berganläggning tillhörande kretslopp och vatten. Ett driftavbrott i berganläggningen får stora konsekvenser. Vid arbeten i berganläggningens närhet ska följande beaktas:

Sprängning ska utföras så att skador ej uppkommer på berganläggningen och i berganläggningens installationer. Förbesiktning av berganläggning och installationer ska utföras innan sprängning påbörjas. Förbesiktningens protokoll, undertecknat av tunnelansvarig besiktningsman samt byggherren, ska upprättas.

Tillåten vibrationsnivå för berganläggningar tillhörande kretslopp och vatten, är för närvarande bestämd till maximalt $v_{10}=35$ mm/s. Denna nivå kan anpassas efter utförd förbesiktning. Vibrationsmätare ska placeras i berganläggningen eller på annan plats om besiktningsman ansvarig för berganläggningen godkänner detta.

Kretslopp och vatten ska ta del av riskanalys för sprängning innan arbetena påbörjas. Anmälan om sprängning ska göras senast 2 veckor före start för att möjliggöra förbesiktning. Besiktning utförs på bekostnad av exploatören. Efter avslutad sprängning utförs efterbesiktning och protokoll, undertecknat av tunnelansvarig besiktningsman samt byggherren, ska upprättas. Inträffade skador på berganläggningen och berganläggningens installationer åtgärdas på bekostnad av exploatören.

Vidare föreslås att det på plankartan markerade u-området tas bort.

Slutligen ska genomförandebeskrivningens angivna lägsta normala trycknivå för dricks-vatten ändras till + 50 m enligt höjdsystem RH 2000.

Plangenomförandet medför ingen utbyggnad av allmänna VA-ledningar. Plangenomförandet medför inga kostnader eller intäkter för kretslopp och vatten.

Kommentar: Text i plan- och genomförandebeskrivning ändras i enlighet med nämndens förslag. Området markerat med u på plankartan utgår.

Kulturnämnden menar att trots de förändringar som gjorts i planförslaget efter samrådet kommer ett genomförande av planen att medföra mycket stora och irreversibla skador på ett kulturarv av oomtvistat nationellt värde och intresse. Nya Älvsborgs fästning kommer att beröras starkt. Lilla Aspholmens försvinnande som en bit kustnära skärgård, tillsammans med de kraftigt utbyggda kajerna med terminalytor som delvis kommer att skymma Stora Aspholmen. Detta kommer att bli särskilt tydligt från Rivöfjorden och Långedrag. Den "historiska porten mot väster" kommer att bli betydligt svårare att förstå och upplevelsen blir kraftigt begränsad.

De justeringar som gjorts av planförslaget bedömer kulturförvaltningen huvudsakligen innebära en något mindre negativ inverkan för kulturmiljön. Exempelvis har kajernas utbredning kortats åt sydväst och utformningen har justerats. Detta innebär att Fästningsholmen och Stora Aspholmen upplevs på ett något bättre sätt från söder och sydväst än vid tidigare alternativ.

En annan ändring av planförslaget innebär att bestämmelsen om att befintlig naturkaraktär ska bibehållas inom Arkenberget har utgått. Kulturförvaltningen menar att det är av stor vikt att bestämmelsen finns kvar för att skydda den återstående miljön intill berget. Detta skulle säkerställa bevarandet av långröset, fornlämning Lundby 1. Förutom att vara ett av endast tolv långrösen i Göteborgs kommun utgör det idag en av få kvarvarande fornlämningar i området och ger en bild av miljön under bronsåldern då området utgjorde en skärgårdsmiljö. Bergets befintliga naturkaraktär skapar förutsättningar för ett bevarande av långröset samt antyder rösets kontext. Det bör finnas en uttalad intention för rösets bevarande.

I detaljplanen saknas ett säkerställande av de kulturhistoriska värden som ska bevaras i direkt anslutning till hamnen. Vidare utbyggnader hotar riksintresset ytterligare. Detta gäller främst vattenområdet runt Knippelholmarna, Stora Aspholmen och Fästningsholmen. Detaljplanen bör innehålla sådana skyddsbestämmelser av vattenytor inom ett definierat område kring de aktuella öarna.

Den planerade hamnutvidgningen har en mycket stor negativ inverkan på kulturmiljön i och omkring planområdet. Göteborgs Hamn har frivilligt åtagit sig att i överenskommelse med Göteborgs Stad/Kulturförvaltningen finansiera ett mindre projekt som syftar till att tillgängliggöra historien kring den befästa staden Göteborg för allmänheten. För detta arbete har en projektgrupp bildats med representanter från Göteborgs stadsmuseum, Sjöfartsmuseet Akvariet och Statens fastighetsverk. Ett förslag har presenterats av projektgruppen som mottagits positivt av Göteborgs Hamn men ingenting kommer att genomföras förrän detaljplanen är beslutad.

Kommentar: *Fästningsön och Stora Aspholmen är enligt gällande plan områden som ska utgöra reservat för befintlig, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Även vattenområdet mellan och omkring öarna är planlagt som vattenområde som inte får utfyllas eller överbyggas.*

Avvägning mellan riksintressen görs av länsstyrelsen. Arken och Knippelholmarna är avgränsade som utvecklingsområde i preciseringen av riksintresset Göteborgs hamn och därmed aktuella för hamnutveckling på sikt. Länsstyrelsen har i och med denna precisering gjort avvägningen att riksintresset Göteborgs hamn ska prioriteras framför riksintresset för kulturmiljö, Nya Älvsborgs fästning.

Marken kring byggrätten inom Arkenberget är dels prickad och dels finns bestämmelsen "ej parkering". Det innebär att byggnader inte får uppföras och marken får inte iordningsställas för parkering. Inom området finns Större vattensalamander vilket innebär att alla åtgärder i form av marklov och bygglov kräver dispens från Artskyddsförordningen. Fornlämningen innebär också ett skydd mot åtgärder i dess närhet. Upplýsningar om Artskydd respektive fornlämningar finns på plankartan. Det bedöms inte finnas skäl och stöd i plan- och bygglagen för en reglering av vegetationen på berget.

Se även svar till Statens Fastighetsverk.

Miljö- och klimatnämnden tillstyrker fortsatt planarbete under förutsättning att deras synpunkter nedan beaktas. I planbeskrivningen beskrivs endast befintlig dagvattenhantering. Stadsbyggnadskontoret bör komplettera beskrivningen med hur dagvatten bör hanteras på de nya tillkommande ytorna och hur risker för förorening av dagvattnet från utökad verksamhet ska motverkas. Nämnden konstaterade i samrådet att kompensation för ingrepp i marina miljöer och miljö för större vattensalamander bäst hanteras i kommande miljöprovningar, nämnden står fast vid det.

Kommentar: *Planbeskrivningen kompletteras angående hanteringen av dagvatten från de nya tillkommande ytorna.*

Hamnverksamheten kommer att ske på hårdgjorda ytor från vilka dagvatten avleds till havet. Som skyddsåtgärd kommer dagvatten att passera oljeavskiljare innan det släpps ut. Genom skyddsåtgärder i form av kontinuerligt underhåll på fordonen samt att dagvattenavledning sker via oljeavskiljare bedöms halterna av oljeprodukter som går ut med dagvattnet bli låga. Fördröjningsmagasin bedöms ge marginell effekt och det finns därmed inget behov för den verksamhet som planeras. Det är svårt att ha lokalt omhändertagande av dagvatten i en hamn eftersom grundvattnet ligger högt och området ligger precis vid älven. Dessutom krävs det stora ytarealer för att hantera dagvattnet. Här

finns ett antal konfliktpunkter då GHAB behöver markytan bakom kajerna som högt belastat godshanteringsområde och där risken för sättningar blir högre med ett underliggande vattenmagasin.

Villkor och skyddsåtgärder avseende hantering av dagvatten behandlas även i tillståndsprovningen för verksamheten.

Park- och naturnämnden anser att hänsyn har tagits till naturvärdena, att påverkan på rekreativa värden är måttliga och att planen och dess konsekvenser är acceptabla om adekvata kompensationsåtgärder genomförs. Planen innebär betydande miljöpåverkan och höga naturvärden påverkas i den marina miljön och i den fridlysta större vattensalamanders livsmiljö vid Arendal. Påverkan på naturvärdena måste ses i relation till planens syfte att tillgodose riksintresset hamnverksamhet. Sedan samrådet har planen också justerats vid Arken så att våtmarken i sydväst lämnas intakt och ingen sprängning kommer att ske av berget i väster. Detta medför att den större salamanders livsmiljö på den norra kullen kommer att påverkas marginellt. Genom att kompensationsåtgärder genomförs för både större vattensalamander och för den marina miljön minskar den negativa påverkan ytterligare. Det är också positivt att den minskade exploateringen på den norra kullen gör att större delar av naturen blir kvar för rekreation i anslutning till Arken.

Kommentar: *Noteras.*

Räddningstjänsten Storgöteborg konstaterar att hänsyn har tagits till resultaten i utförd riskutredning och bedömer att detta är tillfredsställande ur risksynpunkt. De påpekar att vattenförsörjning till hamnverksamheten saknas.

Kommentar: *Vattenförsörjning studeras vid detaljprojektering av hamnanläggningen enligt motsvarande princip som finns i Älvsborgshamnen och Arendalshamnen idag. Kretslopp och vatten bedömer att tillräcklig kapacitet finns enligt deras yttrande till detaljplan.*

Stadsdelsnämnden Västra Hisingen anser att det behöver förtydligas hur mycket farligt godstransporterna kommer att öka på vägarna i Västra Hisingen med anledning av planförslaget. Nämnden framhåller att det är positivt att större delar av naturen blir kvar för rekreation i anslutning till Arken. Påverkan på rekreativa värden är måttliga och planen och dess konsekvenser är acceptabla om planerade kompensationsåtgärder genomförs.

Kommentar: *Antalet transporter på lastbil med farligt gods kommer att öka med 23-33 lastbilar beroende på vilken hamnterminalverksamhet som kommer att bedrivas.*

Trafiknämnden har tidigare påtalat behovet av trafiksäkerhets- och framkomlighetsförbättrande åtgärder i korsningarna Nordatlanten/Oljevägen och Oljevägen/Arendals allé. Behovet föranleds av den ökade trafik som planen kommer att innebära. Trafikkontoret avser att göra en uppdatering av föreslagen principlösning med tillhörande kostnadsbedömning. En diskussion om samfinansiering pågår mellan Göteborgs Hamn AB och Trafikkontoret.

Kommentar: *Noteras.*

Statliga och regionala myndigheter m.fl.

Business Region Göteborg ser utvecklingen av hamnområdet i enlighet med planen som en viktig del i hamnens utveckling och det är oerhört strategiskt att hamnen stärker sina områden. Det är även viktigt att möjliggöra för hotell och konferensanläggningar genom att planlägga befintlig anläggning och ge byggrätt för tillbyggnader.

Kommentar: Noteras.

Lantmäterimyndigheten lämnar följande synpunkter på genomförandebeskrivningen.

Om det ska finnas begränsning i markanvändning på grund av en berganläggning ska det finnas som en bestämmelse på plankartan. Ett litet område av Arendal 764:403 ingår inte i planområdet och ligger kvar som vattenområde i den gällande planen. Eftersom resterande delar av fastigheten ska regleras över till Arendal 764:717 kommer denna del ligga som ett eget skifte vilket inte är lämpligt. Området bör regleras in i fastigheten Arendal 764:283.

Texten om överföring av Arendal s:65s vattenområde bör förtydligas eftersom det är otydligt om det är vattenområdet eller hela samfälligheten som ska regleras.

Om W₁-området inom Älvsborg 855:752 ska överföras till GHABs fastighet Arendal 764:717 bör detta redovisas. Om inte bör man skapa en rättighet för GHAB att muddra eller på annat sätt skapa en farled inom Älvsborg 855:752.

Under ”servitut och ledningsrätt” framgår att vägservitut i Nordatlanten ska upphävas i samband med fastighetsregleringen. Eftersom området är upplåtet med flera olika servitut bör man förtydliga att det endast är ett av servituten som kan upphävas.

Delar av Arendal 764:717 är upplåtet med servitut för båttrafik. Denna rättighet måste ändras eller upphävas.

På plankartan finns ett litet område av fastigheten Arendal 764:717 som inte ingår i planområdet. Den ligger kvar som vattenområde på fastigheten som i övrigt får fyllas ut. Eftersom denna del blir en urgröpfung i fastigheten kan det vara svårt att lokalisera gränserna i verkligheten.

Grundkartan bör uppdateras då fastighetsindelningen inte stämmer med dagens indelning.

Kommentar: Plan- respektive genomförandebeskrivningen justeras i enlighet med framförda synpunkter. Även grundkartan uppdateras. Den mindre del av Arendal 764:717 som inte ingår i planområdet innehåller en fornlämning i form av en farledsspärr.

I ett första steg har ett medgivande till nyttjande av del av vattenområdet inom Arendal s:65 getts. På sikt är avsikten att reglera hela s:65.

I sin tillståndsansökan för vattenverksamhet och hamnverksamhet enligt Miljöbalken har GHAB yrkat att mark- och miljödomstolen enligt 28 kap. 10 § MB medger GHAB tvångsrätt över fastigheten Arendal 764:283 för att kunna utföra av de anläggningar och åtgärder som krävs för att bygga hamnterminalen. När tillstånd har getts så behöver det bildas ett servitut för att hamnverksamhet ska kunna bedrivas på den aktuella fastigheten. Motsvarande kommer med troligtvis att behöva tillämpas när det blir aktuellt att bredda kajplats 713 och bygga ut farleden inom fastigheten Älvsborg 855:752.

Servitut för båttrafik på fastigheten Arendal 764:717 behövs för att fartyg ska trafikera kajen på fastigheten Arendal 764:720, eventuellt behöver servitutet ändras.

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 12 kap 1 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som berör risken för olyckor, översvämning eller erosion behöver lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan för att ett antagande inte skall prövas av Länsstyrelsen om den antas.

Länsstyrelsen har noterat att detaljplanens bestämmelse n_1 om markens anordnande inte överensstämmer med pågående tillståndsansökan enligt miljöbalken avseende markens höjd över nollplanet. I planen anges denna till minst +2,5 m medan tillståndsansökan anger höjden +2,8 m. Länsstyrelsen befarar att en uppfyllnad till +2,8 meter kan äventyra markens stabilitet om inte det i planen säkerställs att den geotekniska stabiliteten dimensioneras för den i tillståndet angivna högre höjden. Länsstyrelsen ifrågasätter även om belastningsrestriktionen 25 kPa enligt bestämmelsen b_2 är förenlig med den planerade verksamheten som kan innebära tung trucktrafik och stapling av container.

Kommentar: Tillståndsansökans marknivå på + 2,8 meter uppfyller kravet i detaljplanen på en nivå om minst + 2,5 meter över nollplanet. Nivån + 2,5 meter är i enlighet med beslut av kommunfullmäktige. Den geotekniska utredningen har i beräkningarna tagit hänsyn till en marknivå på +2,8 meter över nollplanet. Eftersom vallarna på las spelar marknivån mindre roll, pålningen dimensioneras efter marknivån.

Belastningsrestriktionen på 25 kPa möjliggör den planerade verksamheten med såväl RoRo som containerhantering. Planbestämmelsen b_2 förtydligas enligt följande: ”Marken/kajen får belastas med högst 25 kPa (utbredd last) över nivån +2,8. Större belastningar kan tillåtas på begränsade ytor efter att en geoteknisk bedömning/utredning i enlighet med IEG 6:2008, visat att det inte medför några risker avseende stabilitet.”

Synpunkter - strandskydd

I planbeskrivningen anges att strandskydd enligt miljöbalken upphävs för delar av mark- och vattenområdet inom planen. Det måste framgå av bestämmelse i plankartan att, och i vilken omfattning, strandskyddet upphävs. Enligt 7 kap. 15 § MB får inte åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. De planerade åtgärderna medför en oåterkallelig förlust av en värdefull marin naturmiljö, ålgräs och kringliggande grundbottnar. Förbudet enligt 15 § gäller inte verksamheter som omfattas av tillstånd enligt miljöbalken. Upphävandet av strandskydd i föreliggande plan är därigenom avhängigt pågående tillståndsprövning. Om Mark- och miljödomstolens tillstånd inte ges kan därmed strandskyddsfrågan bli en grund för Länsstyrelsens prövning om planen antas.

I ett kompletterande yttrande daterat 2014-08-21 har länsstyrelsen yttrat sig angående strandskyddet. Länsstyrelsen har funnit att strandskyddsfrågan inte kan regleras i detaljplanen då ärendet påbörjats före 2009-07-01. Det är länsstyrelsen som ska fatta beslut om upphävande av strandskydd på land. Då det även sker en samtida prövning av vattenverksamhet (enligt 11 kap miljöbalken, MN) i ärendet, bör länsstyrelsen dock inte föregå prövningen av strandskydd i vatten. Prövningen av frågan om upphävande av strandskydd i vattenområdet sker lämpligast i samband med Mark- och miljödomstolens prövning enligt 11 kap MB. Länsstyrelsen fattar beslut om upphävande efter ansökan från kommunen. I ansökan ska anges grund och motiv för upphävande.

Kommentar: Bestämmelsen om upphävt strandskydd utgår. Kommunen har lämnat in en ansökan till länsstyrelsen. Detaljplanen antas först när länsstyrelsen har tagit beslut om upphävande av strandskydd på land.

Synpunkter – miljö kvalitet vatten

Det berörda området omfattas av MKN för vatten, vattenförekomsten Rivö fjord (SE574050-114780). Den ekologiska statusen 2009 bedöms till ”måttlig ekologisk po-

tential” och kvalitetskravet är god ekologisk potential år 2021. Den kemiska statusen 2009 bedöms till ”ej god kemisk ytvattenstatus”. Kvalitetskravet är att uppnå god kemisk ytvattenstatus 2015, med en tidsfrist till 2021. Enligt 5 kap 3 § Miljöbalken ska myndigheter och kommuner ansvara för att miljö kvalitetsnormer följs. Enligt bl.a. 4 kap. 2 § i vattenförvaltningsförordningen och artikel 4 i vattendirektivet får vattenförekomstens status år 2009 inte försämrats. Icke-försämringskravet finns även med i avgöranden från mark- och miljödomstolar (ex.vis MÖD M 568-11). Inga åtgärder får därför vidtas eller verksamheter bedrivs som kan innebära att statusen försämrats.

I MKBn för de planerade åtgärderna bedöms att planerad vatten- och hamnverksamhet kommer att motverka att MKN avseende god ekologisk potential uppnås i Rivö fjord till år 2021. Miljö kvalitetsnormer utgör prövningsgrund enligt 12 kap 1 § Plan och bygglagen. Den planerade verksamheten och utfyllnadsåtgärderna prövas av Mark- och miljödomstolen i en pågående tillståndsprövning. Om domstols tillstånd inte ges blir motverkandet av miljö kvalitetsnorm en grund för Länsstyrelsens prövning enligt PBL om planen antas.

Kommentar: *Genom den komplettering av ansökan som GHAB har lämnat till Mark- och miljödomstolen i juni 2014 framgår det att den planerade utbyggnaden och verksamheten uppnår krav enligt lagen avseende MKN vatten. Detaljplanens handlingar (MKB, planbeskrivning) justeras i enlighet med bedömningen i tillståndsansökan.*

Synpunkter – kulturmiljö

I utställningshandlingarna, planbeskrivningen, redogörs på ett otydligt/ felaktigt sätt för de fornlämningar som kräver Länsstyrelsens tillstånd vid borttagande. På s. 13 framgår att ”Göteborg 367 ska slutundersökas vid en exploatering i enlighet med detaljplan. Länsstyrelsen vill här betona att en exploatering av Lilla Aspholmen och vattenområdet kring denna innebär att fornlämningarna RAÄ Lundby 132, Göteborg 367 och Göteborg 440 kommer att beröras av planförslaget och att ingrepp i fornlämning kommer att *villkoras med arkeologisk undersökning*. Ansökan om detta ska sökas hos Länsstyrelsen i god tid före markarbeten planeras att utföras. Vidare anser Länsstyrelsen att fornlämningarna ska markeras på plankartan och att upplysning ska finnas om att ingrepp kräver Länsstyrelsens tillstånd enligt 2 kap. Kulturmiljölagen (KML).

Kommentar: *Text i planbeskrivningen och kartan uppdateras vad gäller fornlämningarna. Upplysningen finns redan på kartan.*

Synpunkter – naturmiljö

Salamanderpopulationen inom planområdet får anses vara helt isolerad och utan metapopulationsdynamik. Till dess hemområde får räknas naturmiljön kring Arken konferensanläggning, vilken enligt utförda studier i området rymmer ca 2,5 ha lämplig livsmiljö för arten. Länsstyrelsen gör bedömningen att större vattensalamander inte har gynnsam bevarandestatus i ett lokalt perspektiv. I planbeskrivningen går att läsa att: utbyggnader får inte ske på ett sådant sätt att den större vattensalamanderns livsmiljö skadas. Dispens kan krävas.

Länsstyrelsen utgår ifrån att framtida åtgärder som ianspråktar lämplig livsmiljö för större vattensalamander (enligt källa) omfattas av förbuden i 4 § artskyddsförordningen. Utbyggnad av Arken konferenscenter bedöms inte vara ett i artskyddsförordningen godtagbart ändamål för dispens (se tredje punkten, 14 § artskyddsförordningen). Det åligger verksamhetsutövaren att utreda om förebyggande skyddsåtgärder kan vidtas så att skador på salamanderpopulationen och dess livsmiljöer uteblir.

Kommentar: *Detaljplanen ger en mycket begränsad möjlighet till utbyggnad. Större vattensalamander vid Arken hanteras vid eventuellt bygglov. Samråd sker då med läns-*

styrelsen. Kontoret har samrått med sakkunnig på Park- och naturförvaltningen om utbyggnad av konferenscentret, då utbyggnaden är mycket begränsad mot söder befaras ingen negativ påverkan. Om tillbyggnader utförs med kryppgrund kan det vara positivt för arten.

Synpunkter – risk

I det pågående tillståndsärendet för den planerade verksamheten har Länsstyrelsen till Mark- och miljödomstolen yttrat att med anledning av den typ av verksamhet som förekommer på Arken, konferensverksamhet som samlar mycket människor samt hotellverksamhet, och att utsläpp av giftig gas kan ge allvarliga konsekvenser på längre avstånd än 100 meter så anser Länsstyrelsen att tillståndsansökan bör kompletteras med en redovisning huruvida Arken har central avstängning av ventilationen eller rimligheten i att införa det om den inte har det. I de fall att riskreducerande åtgärder finnes rimliga bör detta motsvaras av planbestämmelse.

Kommentar: Idag finns ingen central avstängning av ventilationen på Arken. Ventilationssystemet är digitalt och kan programmeras om så att ventilationen kan stängas av centralt. En planbestämmelse införs som inte tillåter rum för övernattnings inom den södra delen av Arken.

Länsstyrelsens yttranden har bilagts, se bilaga.

Försvarsmakten har inget att erinra.

Sjöfartsverket anser att tidigare yttranden blivit belysta och beaktade i nuvarande handlingarna. Följande synpunkter framförs. Sjöfartsverket saknar en redovisning för hur man avser hantera framtida högre havsnivåer. Mot bakgrund av att farligt gods ska ställas upp och hanteras inom området samt att ineliggande fartyg har farligt gods ombord, så är tillgängligheten viktig. De angivna nivåerna i föreslagen detaljplan bör harmoniseras med den nivå som finns angiven tillståndsprocessen vilken hanteras parallellt av mark- och miljödomstolen. Denna fråga bör redovisas innan detaljplanen antas.

GHAB framhåller att på 10 års sikt avser man fördubbla sin verksamhet. En redovisning av framtida tåg- och vägtransporter till/från det planerade området bör redovisas till Trafikverket.

Kommentar: Planområdet ligger inom område som enligt översiktplanen för Göteborg har risk för översvämning och höga vattennivåer. Detaljplanens lägsta nivå om +2,5 meter för färdig kaj och terminalyta utgår från kommunens riktlinjer om minst +2,5 m som lägsta golvhöjd för nya byggnader. (beslutade av kommunfullmäktige).

GHAB har som policy att samtliga nybyggnader av kajer anläggs på den nivå som rekommenderas för de centrala delarna av Göteborg, +2,8m. Vilken nivå kajer och terminalyta ska byggas på beror på olika faktorer. Kajer kan inte vara för höga för det innebär svårigheter att lossa och lasta fartygen. För höga kajer innebär även högre bullernivåer. Dessutom finns ofta en konflikt mellan höga nivåer på kajer och de geotekniska förhållanden som finns i området, vilket medför att det inte går att höja marken obehindrat.

Antalet transporter till och från området är beroende på vilken typ av hamnterminal som etableras i området. Med den nya terminalytan fullt utnyttjad förväntas 200 000 - 300 000 fler enheter att hanteras årligen. Verksamhet i hamnen pågår 365 dagar om året. Antalet transporter till och från den nya hamnanläggningen kommer vara mellan

450-650 lastbilar per dag (räknat på trafik alla dagar i veckan) och 2-4 tåg beroende på om det kommer att vara trailers eller container som kommer att hanteras i hamnterminalen.

Svenska Kraftnät har inget att erinra.

Trafikverket kan utifrån det presenterade materialet inte se att planförslaget påtagligt kommer påverka närliggande statlig väg eller järnväg. Under förutsättning av att nedanstående synpunkter och upplysningar beaktas i det fortsatta planerings- och projekteringsarbetet har Trafikverket inget att erinra.

Eftersom Banverket och Vägverket inte längre existerar är det numera Trafikverket som i samråd med den statliga väghållningsmyndigheten i regionen fattar det formella beslutet om vilken typ av vägskydd som behövs vid en plankorsning mellan väg och järnväg. (Vägmärkesförordningen 1 kapitel 8 §.)

Trafikverket noterar att en utbyggnad i enlighet med planförslaget enligt planbeskrivningen bedöms kunna öka trafiken på närliggande vägar. Fördelningen mellan personbils- och lastbilstrafik framgår dock inte.

Trafikverket vill understryka att Hamnbanans spår inte ska användas för tågbildning, uppställning av vagnar och lokrundgångar. I första hand bör sådan verksamhet ske på industrispårsanläggningar inom de berörda hamn- och industriområdena.

Trafikverket förutsätter att detaljplanens genomförande inte kommer att medföra en påtagligt ökad riskbild för Hamnbanan och Älvsborgsbangården. Det får heller inte finnas risk för att framtida krav på skyddsåtgärder eller restriktioner avseende hantering av farligt gods riktas mot Trafikverket i egenskap av verksamhetsutövare.

Kommentar: Se kommentar till Sjöfartsverket vad gäller transporter till och från området. Det är svårare att uppskatta persontrafiken till och från hamnterminalen. I en bedömning gjord av terminaloperatören i Älvsborgshamnen är 7-9 % av passagera inte godsrelaterat.

Transportstyrelsen Sjöfartsavdelningen har inga synpunkter.

Vattenfall Eldistribution har inget att erinra då de inte har några anläggningar inom planområdet.

Sakägare

Göteborg Hamn AB (GHAB), Arendal 1:7, 764:188, 764:717 är mycket angelägna och positiva till att en detaljplanen tas fram för att stödja och säkerställa hamnens utveckling. GHAB är även mycket positiva till att det ställningstagande som görs i fördjupningen av översiktsplanen för Ytterhamnarna vidimeras i planförslaget, dvs. att riksintresset för sjöfart, Göteborgs hamn, prioriteras framför riksintresset för kulturmiljövård, Älvsborgs fästning. Att bygga ihop Arendalshamnen med Älvsborgshamnen är den enda och självklara utbyggnadsmöjligheten av riksintresset för sjöfart, Göteborgs hamn,

på kort sikt. Utbyggnaden är därför mycket strategisk för både stadens, regionens, hamnens och näringslivet framtida utveckling.

GHAB har full förståelse för att en utbyggnad av hamnen medför stora negativa konsekvenser för bland annat kulturmiljö, naturmiljö och marinmiljö, men bolaget anser att en utbyggnad av hamnen är viktigare och bör prioriteras framför övriga intressen i området. Dessutom anser GHAB att riksintressena för sjöfart och kulturmiljövård är förenliga med varandra. Riksintresseområdets (kulturmiljövård) kärna utgörs av själva fästningsholmen genom dess historiska och bebyggelseantikvariska värden. Lilla Aspholmen är i fysisk bemärkelse belägen i riksintresseområdets yttre randzon och saknar i det närmaste synliga eller på annat sätt fysiska tecken av historiska aktiviteter. GHAB anser därför att Lilla Aspholmen således är av mindre betydelse för riksintresseområdet och att intrång i riksintresset för kulturmiljövård bör kunna tillåtas. Dessutom har en överenskommelse berörande kulturmiljön vid Lilla Aspholmen träffats mellan Göteborgs Stad (Kulturnämnden) och GHAB. Enligt överenskommelsen lämnar GHAB ett bidrag om totalt 4 000 000 kr för att för allmänheten, i lämpligt forum, beskriva stadens befästningar under århundraden parallellt med hamnens historia samt dess nuvarande och framtida roll. Syftet är att kompensera för det intrång på riksintresset för kulturmiljövård som planen medför.

GHAB är mycket positiva till att kommunen har valt att arbeta vidare med utformningsvarianten från fördjupningen av översiktsplanen för Ytterhamnarna som innebär att Lilla Aspholmens hjässa inte bevaras. Ett bevara hjässan skulle bland annat innebära mycket stora problem vad det gäller logistiken inom området.

GHAB tycker att det är ett bra planförslag med tillhörande handlingar som tagits fram (kartor, planbeskrivning, planMKB och genomförandebeskrivning). Som fastighetsägare till Arken Konferenscenter vill dock GHAB att området för konferenscenter tas bort från detaljplaneförslaget då det inte är aktuellt att utveckla konferenscentret. Enligt GHAB:s Generalplan kommer konferenscentret i närtid att avvecklas för att bli hamnområde och det skulle därför vara olyckligt om en ny detaljplan antas för den del av planområdet som inrymmer konferenscentret. Området på plankartan markerat med användningen KV vill GHAB dock fortfarande ingå i detaljplaneförslaget.

Nedan följer dock några synpunkter/kommentarer på utställningshandlingarna från GHAB.

Bilagor till miljökonsekvensbeskrivningen:

- Precis som det står i planhandlingarna har Länsstyrelsen i beslut 2013-07-09 förelagt GHAB att vidta skyddsåtgärder vid ingrepp på kullen söder om Arkenberget. GHAB anser att de åtgärder som behövs med hänsyn till större vattensalamander för att kunna genomföra hamnutvecklingsdelen av planen därmed styrs upp via Länsstyrelsens beslut.
- Utformningsalternativen 2 a och 2 b, som presenteras i ”Kulturvärden och kulturmiljö kring Lilla Aspholmen ...”, är olämpliga. Förhärskande vindförhållanden gör det är svårt att lasta och lossa ett fartyg eftersom fartygen dras bort från kajen. Vad det gäller kompensationsåtgärder för de konsekvenser som planen medför på kulturvärden anser GHAB att dessa täcks via ovanstående överenskommelse mellan Göteborgs Stad (Kulturnämnden) och GHAB.

Kommentar: Efter diskussion med GHAB har område markerat med K som innehåller Arken getts en kortare genomförandetid, 5 år istället för 10 år. I både planbeskrivning och miljökonsekvensbeskrivning framgår att länsstyrelsen har beslutat om skyddsåtgärder vid ingrepp på kullen. Stadsbyggnadskontoret instämmer i att utformningsalternati-

ven 2a och 2b är olämpliga. Utformningsalternativ 2a och 2b i bilagan till MKB är tidigare studerade alternativ till utformning som inte längre är aktuella.

Statens Fastighetsverk (SFV), Arendal 764:283, Älvsborg 855:752 (Stora Aspholmen och Fästningsholmen) förvaltar för svenska statens räkning bland annat Stora Aspholmen och Nya Älvsborgs fästning. Del av vattenområdet väster om Stora Aspholmen ingår i planområdet och är planerat att bebyggas med hamnanläggning. Såväl Stora Aspholmen som Nya Älvsborgs fästning ingår tillsammans med GHAB:s fastighet Lilla Aspholmen i riksintresset för kulturmiljövård. Att låta Lilla Aspholmen uttraderas från kartan och flytta fastlandet närmare Stora Aspholmen och fästningen är ett allvarligt ingrepp i kulturmiljön och besöksmålet och SFV känner stark oro inför framtida önskemål om ytterligare hamnutvidgningar.

Intrång i det statliga byggnadsminnet Nya Älvsborgs fästning

Älvsborgs fästning är statligt byggnadsminne enligt förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen mm. SFV motsätter sig på flera punkter detaljplanens utformning.

Utöver att fästningen ingår i riksintresseområdet och utgör statligt byggnadsminne är det även ett välkänt besöksmål och rekreationsområde. Som ett betydande besöksmål med stor potential att utvecklas vidare bör därför fästningsholmen samt tillhörande holmar (Lilla och Stora Aspholmen) med höga natur- och kulturmiljövärden värnas och vårdas. SFV anser att det idag saknas ett tydligt förhållningssätt från stadens sida om vikten att för framtiden tillvarata och skydda de värdena.

Planförslaget innebär att Stora Aspholmen blir omgiven av land på två sidor, kajplats 713 får nästan landkontakt med ön. Upplevelsen av holme kommer att förloras och de kulturhistoriska värdena knutna till Nya Älvsborgs fästning kommer att minska.

Stora Aspholmen ingår i influensområdet för det statliga byggnadsminnet. Holmens kulturhistoriska värde sammanfaller med dess egenskap som ö och är i ett historiskt sammanhang kopplat till Nya Älvsborgs fästning. De kulturhistoriska värdena knutna till fästningen minskar.

Kommentar: *En utbyggnad av hamn vid Lilla Aspholmen kommer innebära betydande miljöpåverkan på riksintresset Älvsborgs fästning. Kommunen och länsstyrelsen har dock genom statens precisering av Göteborgs hamn som riksintresse för sjöfarten, fördjupad översiktsplan för Ytterhamnsområdet 2006 och gällande översiktsplan från 2009 gjort en avvägning mellan de förekommande riksintressena Göteborgs hamn och riksintresset Älvsborgs fästning.*

Den fördjupade översiktsplanen för Ytterhamnsområdet redovisar det aktuella planområdet som ett utvecklingsområde för förändring på kort sikt. Den aktuella detaljplanen har tagits fram med utgångspunkt i kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen har i sitt granskningsyttrande 2005-10-10 över FÖP:en, i fråga om den planerade verksamheten, funnit att den fördjupade översiktsplanen kan godtas när det gäller avvägningen mellan riksintresset Älvsborgs fästningsmiljö, Lilla Aspholmen och utveckling av hamnverksamheten. Länsstyrelsen uttalar vidare: "Länsstyrelsen bedömer i likhet med kommunen, att det är ett tillgodoseende av Göteborgs hamns intresse som på lämpligaste sätt långsiktigt främjar hushållningen med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Därför kommer Länsstyrelsen inte att överpröva detaljplaner som stämmer överens med den fördjupade översiktsplanen i denna del."

Göteborgs hamn som riksintresse för sjöfarten enligt 3 kap. 8 § MB. fastställdes på nytt av Trafikverket i februari 2013 (tidigare beslutat av Sjöfartsverket). Göteborgs hamn är även en av fem svenska hamnar som i EU:s TEN-T nätverk för kommunikation är utpe-

kade som en Core Network-hamn. Enligt 3 kap. 8 § MB ska mark- och vattenområden som är av riksintresse för bl a anläggningar för kommunikation och industriell produktion, så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Riksintresseanspråket avser även huvudfarlederna till Göteborg, Torshamnsleden och Böttöleden liksom de ytor på land som är nödvändiga för hamnens verksamhet samt anslutande vägar och järnvägar och rangerbangårdar i anslutning till dessa. Arken och Knippelholmarna är avgränsade som utvecklingsområde i preciseringen av riksintresset Göteborgs hamn och kan därmed bli aktuella för hamnutveckling på sikt.

Sjöfartsverket och länsstyrelsen i Västra Götalands län har i samarbete med dåvarande Vägverket, Banverket och Tillväxtverket i en rapport (Riksintresse Göteborgs hamn, Rapport 2009:67) preciserat statens samlade riksintresseanspråk för kommunikationer och industriell produktion inom och i anslutning till Göteborgs hamn. I rapporten fastslås att även hamnens expansionsmöjligheter ingår i riksintresset och att riksintresset syftar till att skydda viktiga hamnfunktioner så att dess förutsättningar och utvecklingsmöjligheter inte försvåras.

Älvsborgs fästning och i viss mån även Stora Aspholmen är betydelsefulla besöksmål. Det är inte aktuellt med några ingrepp i dessa områden. Den kommande hamnverksamheten kommer inte hindra besök på Älvsborgs fästning eller Stora Aspholmen.

Då den planerade hamnutvidgningen kommer inverka negativt på kulturmiljön i och omkring planområdet, har Göteborgs Hamn AB därför som frivillig åtgärd åtagit sig enligt överenskommelse med Göteborg Stad/Kulturförvaltningen att finansiera ett projekt som syftar till att tillgängliggöra historien kring den befästa staden Göteborg för allmänheten.

Fartygstrafik, buller, stranderosion, muddring och mediaförsörjning

Utbyggnaden av hamnen innebär ökad fartygstrafik, mer emissioner och mer buller kring fästningen och dess närområde. Planförslaget missgynnar besöksmålet Nya Älvsborgs fästning. Muddringen riskerar att störa områdets natur- och kulturvärden.

Lastning och lossning vid kajplats 713 ökar den negativa miljöpåverkan. SFV efterlyser en riskbedömning med hänsyn till verksamheten på fästningsön avseende ändrad användning av pir 713.

Mediaförsörjningen till fästningsön blir berörd och bör flyttas till ett nytt läge. Bryggor och kajplatser behöver förstärkas med hänsyn till erosion, muddring och ökad trafik. Ett nytt läge för angöring av renhållningsbåtar bör sökas. Göteborgs Hamn bör vara delaktiga och medverka till en ny totallösning.

Kommentar: *Den hamnverksamhet som möjliggörs genom detaljplanen väster om Stora Aspholmen kommer att ge upphov till miljöpåverkan. Omfattningen finns redovisad i MKB:n och kommer också att prövas till följd av den ansökan om tillstånd till hamnverksamhet och vattenverksamhet enligt 9 och 11 kap. MB som GHAB har lämnat till mark- och miljödomstolen.*

För verksamheten vid pir 713 har GHAB meddelat att de har rätt till det berörda vattenområdet som innehas av SFV till följd av ett servitutsavtal som ingåtts i december 2004 till förmån för GHAB:s fastighet Arendal 764:717. Servitutet ger GHAB rätt att genom muddring eller på annat sätt fördjupa farled och hamnområde samt vidmakthålla därigenom uppkommet djup i Göteborgs Hamn utanför kaj vid Älvsborg i den omfattning som behövs för ändamålsenligt brukande av allmän hamn och farled. Servitutet är upplåtet vederlagsfritt.

Vad gäller teknisk försörjning till Fästningsholmen berörs enligt uppgift från GHAB befintliga ledningar för el respektive vatten på en kortare sträcka i planens östra ytterkant från Skandiahammen över till Fästningsholmen. Ledningarna ligger i GHAB:s servitutsområde som nämns ovan. Det är tekniskt möjligt att i enlighet med servitutsupplåtelsen fördjupa farleden utan att ledningarna påverkas. Elledningen ägs av Göteborgs Energi Nät AB medan vattenledningen ägs av GHAB. Enligt GHAB finns det ingen ledningsrätt och inte heller annan jämförlig rätt för befintliga ledningar.

Omarbetning av miljökonsekvensbeskrivningen

SFV anser att miljökonsekvensbeskrivningen och dess bilagor måste kompletteras eftersom utställningsförslaget genomgått stora förändringar i jämförelse med samrådsförslaget. Utställningsförslaget riskerar att påtagligt försämra eller utplåna viktiga kulturvärden.

***Kommentar:** MKB:n bedöms tillgodose erforderliga utredningskrav.*

Landskapsbild

En viktig aspekt av kulturmiljön och landskapsbilden är hur miljön upplevs utifrån farleden och omgivningarna. Läsbarheten av Stora Aspholmen och Älvsborgs fästning som landskapselement och historiska landmärken försvagas betydligt. Stora Aspholmen måste även i fortsättningen uppfattas som ett fristående element i vattenrummet och skärgårdslandskapet.

***Kommentar:** Planförslaget och utformningen av hamnområdet har under planprocessen studerats och förändrats med hänsyn till påverkan på Stora Aspholmen och Älvsborgs fästning men det går inte att undvika en betydande påverkan på landskapsbilden.*

Fastighetsreglering

Enligt genomförandebeskrivningen är det en förutsättning för hamnutbyggnaden att Göteborgs hamn får förvärva det i planen ingående vattenområdet väster om Stora Aspholmen. En tidigare principöverenskommelse mellan SFV och GHAB är bruten och det saknas nu förutsättningar att genomföra planen.

***Kommentar:** Om överenskommelse om fastighetsreglering inte nås mellan GHAB och SFV finns möjlighet för GHAB att ansöka om tvångsvis förvärv av de delar som är nödvändiga för hamnutbyggnaden och därmed riksintresset hamn.*

Övriga

***Boende på Ardalsberget 3** har invändningar mot detaljplanen och hänvisar till tidigare inlämnade synpunkter.*

***Kommentar:** Noteras.*

***Boende på Dr Heymans gata 3** anser med hänvisning till ett antal markförsäljningar att GHAB:s agerande visar en oförmåga till långsiktigt planerande. Han menar även att GHAB har en begränsad förmåga att prognostisera sina framtida behov. Han är starkt kritiskt till plansprängning av Lilla Aspholmen med hänsyn till konsekvenserna för vårt gemensamma kulturarv. Han anser att detaljplanen ska skrinläggas.*

***Kommentar:** Detaljplaneläggningsen utgår från kommunens översiktsplan och syftar till att utveckla Göteborgs hamn samt stärka riksintresset Göteborgs hamn.*

Revideringar

Planförslaget har reviderats. Revideringen innebär följande ändringar på plankartan:

- ett u-område utgår
- kortare genomförandetid införs för område med kontorsändamål vid Arken (5 år)
- bestämmelse b_2 är kompletterad för att förtydliga möjlig belastning
- en bestämmelse m_1 har införts med hänsyn till risker, bestämmelsen tillåter inte rum för övernattning (hotellrum) inom södra delen av området betecknat med K (Arken)
- bestämmelsen om upphävande av strandskydd utgår

Plan- respektive genomförandebeskrivning är uppdaterad med anledning av revideringarna. Mindre justeringar och förtydliganden av redaktionell art har även gjorts.

Berörd fastighetsägare, GHAB, har informerats och godkänt revideringen. Eftersom revideringen inte innebär någon väsentlig ändring av förslaget erfordras inte någon ny utställning.

Gunnel Jonsson
Planchef

Sirpa Antti-Hilli
Konsultsamordnare

Sändlista

Kommunala nämnder och bolag m.fl.

Fastighetsnämnden
Göteborg Energi AB (Fjärrvärme)
Göteborg Energi Gasnät AB
Göteborg Energi GothNet AB
Göteborg Energi Nät AB
Göteborgs Hamn AB
Kretslopp och vattennämnden
Kulturnämnden
Miljö- och klimatnämnden
Park- och naturnämnden
Räddningstjänsten Storgöteborg
Stadsdelsnämnden i Västra Hisingen
Trafiknämnden

Statliga och regionala myndigheter m.fl.

Business Region Göteborg AB
Lantmäterimyndigheten i Göteborg
Länsstyrelsen
Posten AB
Försvarmakten Högkvarteret
Sjöfartsverket
Skanova Nätplanering
Svenska Kraftnät
Trafikverket, Region Väst
Vattenfall Eldistribution AB

Sakägare

Hämtas från fastighetsförteckningen.

Bostadsrättsinnehavare, hyresgäster, boende

De som tidigare yttrat sig i ärendet.

Övriga

De som tidigare yttrat sig i ärendet, samt
Naturskyddsföreningen i Göteborg
Swedegas

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samhällsbyggnadsenheten
Ingemar Braathen
Arkitekt
010-22 44 366

ingemar.braathen@lansstyrelsen.se

Yttrande
2014-03-14

Diarienummer
402-1285-2014
Dossienummer
F 2179

Sida
1(3)

Byggnadsnämnden
Göteborgs stad
sbk@sbk.goteborg.se

Yttrande över detaljplan för Hamnutvidgning vid Lilla Aspholmen och utbyggnad av konferenscenter inom stadsdelen Arendal i Göteborgs kommun, Västra Götalands län

Utställningshandlingar daterade 2013-11-26 för yttrande enligt 5 kap 23 § plan- och bygglagen (PBL 1987:10)

Bedömning enligt 12 kap 1 § PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 12 kap 1 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som berör risken för olyckor, översvämning eller erosion behöver lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan för att ett antagande inte skall prövas av Länsstyrelsen om den antas.

Motiv för bedömningen

Risk för olyckor, översvämning eller erosion

Länsstyrelsen har noterat att detaljplanens bestämmelse n_1 om markens anordnande inte överensstämmer med pågående tillståndsanökan enligt miljöbalken avseende markens höjd över nollplanet. I planen anges denna till minst +2.5 m medan tillståndsansökan anger höjden +2,8 m. Länsstyrelsen befarar att en uppfyllnad till +2,8 meter kan äventyra markens stabilitet om inte det i planen säkerställs att den geotekniska stabiliteten dimensioneras för den i tillståndet angivna högre höjden.

Länsstyrelsen ifrågasätter även om belastningsrestriktionen 25 kPa enligt bestämmelsen b_2 är förenlig med den planerade verksamheten som kan innebära tung trucktrafik och stapling av container.

Synpunkter på det utställda förslaget

Strandskydd

I planbeskrivningen anges att strandskydd enligt miljöbalken upphävs för delar av mark- och vattenområdet inom planen. Det måste framgå av bestämmelse i plankartan att, och i vilken omfattning, strandskyddet upphävs. Enligt 7 kap. 15 § MB får inte åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. De planerade åtgärderna medför en oåterkallelig förlust av en värdefull marin naturmiljö, ålgräs och kringliggande grundbottnar. Förbudet enligt 15 § gäller inte verksamheter som omfattas av tillstånd enligt miljöbalken. Upphävandet av strandskydd i föreliggande plan är därigenom avhängigt pågående tillståndsprövning. Om Mark- och miljö-

domstolens tillstånd inte ges kan därmed strandskyddsfrågan bli en grund för Länsstyrelsens prövning om planen antas.

Miljö kvalitet vatten

Det berörda området omfattas av MKN för vatten, vattenförekomsten Rivö fjord (SE574050-114780). Den ekologiska statusen 2009 bedöms till ”måttlig ekologisk potential” och kvalitetskravet är god ekologisk potential år 2021. Den kemiska statusen 2009 bedöms till ”ej god kemisk ytvattenstatus”. Kvalitetskravet är att uppnå god kemisk ytvattenstatus 2015, med en tidsfrist till 2021.

Enligt 5 kap 3 § Miljöbalken ska myndigheter och kommuner ansvara för att miljö kvalitetsnormer följs. Enligt bl.a. 4 kap. 2 § i vattenförvaltningsförordningen och artikel 4 i vattendirektivet får vattenförekomstens status år 2009 inte försämrats. Icke-försämringskravet finns även med i avgöranden från mark- och miljödomstolar (ex.vis MÖD M 568-11). Inga åtgärder får därför vidtas eller verksamheter bedrivs som kan innebära att statusen försämrats.

I MKBn för de planerade åtgärderna bedöms att planerad vatten- och hamnverksamhet kommer att motverka att MKN avseende god ekologisk potential uppnås i Rivö fjord till år 2021. Miljö kvalitetsnormer utgör prövningsgrund enligt 12 kap 1 § Plan och bygglagen.

Den planerade verksamheten och utfyllandsåtgärderna prövas av Mark- och miljödomstolen i en pågående tillståndsprövning. Om domstols tillstånd inte ges blir motverkandet av miljö kvalitetsnorm en grund för Länsstyrelsens prövning enligt PBL om planen antas.

Kulturmiljö

I utställningshandlingarna, planbeskrivningen, redogörs på ett otydligt/felaktigt sätt för de fornlämningar som kräver Länsstyrelsens tillstånd vid borttagande. På s. 13 framgår att ”Göteborg 367 ska slutundersökas vid en exploatering i enlighet med detaljplan. Länsstyrelsen vill här betona att en exploatering av Lilla Aspholmen och vattenområdet kring denna innebär att fornlämningarna RAÄ Lundby 132, Göteborg 367 och Göteborg 440 kommer att beröras av planförslaget och att ingrepp i fornlämning kommer att villkoras med arkeologisk undersökning. Ansökan om detta ska sökas hos Länsstyrelsen i god tid före markarbeten planeras att utföras.

Vidare anser Länsstyrelsen att fornlämningarna ska markeras på plankartan och att upplysning ska finnas om att ingrepp kräver Länsstyrelsens tillstånd enligt 2 kap. Kulturmiljölagen (KML).

Naturmiljö

Utställningshandlingens förenlighet med artskyddsförordningen

Salamanderpopulationen inom planområdet får anses vara helt isolerad och utan metapopulationsdynamik. Till dess hemområde får räknas naturmiljön kring Arken konferensanläggning, vilken enligt utförda studier i området rymmer ca 2,5 ha lämplig livsmiljö för arten. Länsstyrelsen gör bedömning-

en att större vattensalamander inte har gynnsam bevarandestatus i ett lokalt perspektiv.

I planbeskrivningen går att läsa att: *utbyggnader får inte ske på ett sådant sätt att den större vattensalamanderns livsmiljö skadas. Dispens kan krävas.*

Länsstyrelsen utgår ifrån att framtida åtgärder som ianspråktar lämplig livsmiljö för större vattensalamander (enligt källa)¹ omfattas av förbuden i 4 § artskyddsförordningen. Utbyggnad av Arken konferenscenter bedöms inte vara ett i artskyddsförordningen godtagbart ändamål för dispens (se tredje punkten, 14 § artskyddsförordningen). Det åligger verksamhetsutövaren att utreda om förebyggande skyddsåtgärder kan vidtas så att skador på salamanderpopulationen och dess livsmiljöer uteblir.

Risk

I det pågående tillståndsärendet för den planerade verksamheten har Länsstyrelsen till Mark- och miljödomstolen yttrat att med anledning av den typ av verksamhet som förekommer på Arken, konferensverksamhet som samlar mycket människor samt hotellverksamhet, och att utsläpp av giftig gas kan ge allvarliga konsekvenser på längre avstånd än 100 meter så anser Länsstyrelsen att tillståndsansökan bör kompletteras med en redovisning huruvida Arken har central avstängning av ventilationen eller rimligheten i att införa det om den inte har det. I det fall att riskreducerande åtgärder finnes rimliga bör detta motsvaras av planbestämmelse.

Beredning

Ärendet har handlagts av Ingemar Braathen och granskats av Roger Lind. Vad som angivits ovan gäller som statens samlade myndighetsuppfattning.

Ingemar Braathen

Roger Lind

Detta dokument är digitalt signerat i Länsstyrelsens diariesystem

Kopia till:

Stadsbyggnad Göteborg – sirpa.antti-hilli@sbk.goteborg.se

Trafikverket – per.steneras@trafikverket.se

Länsstyrelsen/

Vattenvård – sofia.stridsman@lansstyrelsen.se

Kulturmiljö – jan.ottander@lansstyrelsen.se

Naturmiljö – martin.goblirsch@lansstyrelsen.se

Miljöskydd – lena.niklasson@lansstyrelsen.se

Skydd och säkerhet – patrik.jansson@lansstyrelsen.se

¹ Stahre M, Sörensen J, Askling J. 2013 *Utredning av större vattenslamander vid Arken, Arendal 2013*

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samhällsbyggnadsenheten
Ingemar Braathen
Arkitekt
010-22 44 366

ingemar.braathen@lansstyrelsen.se

Kompletterande
yttrande
2014-08-21

Diarienummer
402-1285-2014
Dossienummer
F 2179

Sida
1(1)

Byggnadsnämnden
Göteborgs stad
sbk@sbk.goteborg.se

Kompletterande yttrande över detaljplan för Hamnutvidgning vid Lilla Aspholmen och utbyggnad av konferenscenter inom stadsdelen Arendal i Göteborgs kommun, Västra Götalands län

Ärendet

I samband med ändrad lagstiftning beträffande strandskydd gjordes bedömningen att upphävande av strandskydd kunde hanteras i rubricerad detaljplan. Efter diskussion mellan Länsstyrelsen, Göteborgs kommun och Göteborgs hamn finner Länsstyrelsen att strandskyddsfrågan inte kan regleras i detaljplanen då ärendet påbörjats före 2009-07-01.

Länsstyrelsens yttrande i utställningsskedet, daterat 2014-03-14 dnr.: 402-1285-2014, beträffande strandskydd förutsatte att strandskydd kunde upphävas i detaljplanen och skall därför bortses ifrån och ersättas av följande synpunkt.

Yttrande

Strandskydd

Eftersom planärendet påbörjades före 2009-07-01, då ändrad lagstiftning inom området trädde ikraft, är det enligt Länsstyrelsens tolkning Länsstyrelsen som fattar beslut om upphävande av strandskydd på land.

Då det även sker en samtida prövning av vattenverksamhet (enligt 11 kap miljöbalken, MB) i ärendet, bör Länsstyrelsen dock inte föregå prövningen av strandskydd i vatten. Prövning av frågan om upphävande av strandskydd i vattenområdet sker lämpligast i samband med Mark- och miljödomstolens prövning enligt 11 kap MB.

Länsstyrelsen fattar beslut om upphävande av strandskydd efter ansökan från kommunen. I ansökan ska anges grund och motiv för upphävande.

Beredning

Ärendet har handlagts av Ingemar Braathen och granskats av Karin Slättberg.

Ingemar Braathen

Karin Slättberg

Kopia till:

Stadsbyggnad – sirpa.anti-hilli@sbk.goteborg.se,
anna-maria.ceder@sbk.goteborg.se

Länsstyrelsen/

Vattenvård – sofia.stridsman@lansstyrelsen.se

Naturvård – martin.goblirsch@lansstyrelsen.se, johan.larsson@lansstyrelsen.se